

INVALIDID

Vigastatud sõjameeste häälekandja

== Ilmub üks kord nädalas. ==

TELLIMISE HIND postiga ühe kuu peale 12 Mrk.
Vigastatud Sõjameeste Ühisuse liikmetele (inva-
liididele) — hinnata.

Väljamaale 10 Mrk. kallim.

Üksik number 3 mrk. Kaksik number 6 mrk.

Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik Vigastatud
Sõjam. Ühisuse Osakonnad ja raamatukauplused.
Kulutused 5 marka millimeeter.

Toimetus ja talitus asub Viljandis, Usus tän. № 38. Toimetaja kõnetunnid kella 11—1 e. l. Talituse asjaajamine igal ajal.

II. aastakäik.

23. detsembril 1921.

№ 11-12 (21-22).

Tõsiseks järelemõtlemiseks.

Kuidas meie mõnede omavalitsuste asutuste esitajad, riigiametnikud ja rahamehed vigastatud sõjameeste peale vaatavad ja nendega ümberkäivad, kuulduv invaliididelt tihti peale kaebtusi.

Kord otsustavad valla ja maakonna valitsused õppur-sõduri invaliidi palvet maasaamise asjus tagasi lükata, põhjendades, mis teeb „koolipoiss“ maaga ehk jälle teistele, mis „põllumees“ on invaliid ja millega ta majandust algab? Selsamal ajal leiavad aga nad, et peremehel-onupojal ühest talust vähe on ja otsustakse temale teine normaaltalu juure lisada poliitilise ustavuse ja „ausa“ erapooletuse ning ahjulmagamise ja ennast ohverdava majapidamise eest Vabadussõja ajal. Kui temal veel poeg leidub, kes kusagil komandantuuris ehk intendantuuris ennastohverdava, ausa ning eeskujuliku teenistuse eest vabadusristi sai, siis määratakse ka sellele normaaltaluna mõisa süda ühes elava ja eluta inventaariga ning mõisa hoonetega, kuna koolil endist viisi kusagil rehe all leppida tuleb, sest nemad ei leia ju selle paremale järjele seadmiseks tarvidust, käivad ju nende lapsed nüüd linnas koolis. Sellele järgnevad väimeeste, lähedalt ja kaugelt sugulaste-onupoegade kord.

Jsegi avalikkude pilkesõnade ja sõimuga on sunnitud vigastatud sõjamehed leppima: nii näituseks, on juhtumisi ettetuunud, kus invaliide leierkastimeesteks, armuleivajässideks, logarditeks jne. sõimatakse.

Nii, näituseks, kirjutab invaliid A. B., kes kogu vabadussõja aja soomusrongidel kõige ägedamatest lahingutest osa võttis ja haavata saades peale paranemist ühe käega vabatahtlikult liinile tagasi läks, Saaremaalt, R—gi külalt, et sealse põllumeeste kogu esimees avalikult vallamajasse kogunud rahvale ära näidata püüdnud, et invaliidil, kes maksu ei maksa ja tööd ei tee, ka õigus ei ole valla asjus sõna kaasa rääkida.

Nii väljaarenenud ühiskondlise mõistega mees kandideerib igatahes ministri kohale. Tähendab, kellel kehaliste, sõjas saadud vigastuste tõttu töötegemine ja maksude maksmine võimatu, seda ka kodaniku õigustest ilma tuleb jätta, sellepeale vaatamata, et tema just kodaniku vabaduste ja õiguste eest võitlemisel ja nende saavutamisel töö- ja maksuvõimetuks jäi.

Sellele lisatakse veel vahest trööstina juure: „Kes käskis nõnda loll olla ja oma pea tulle pista, ehk „loll saab alati peksta, kui koer kirikus“. Arvata on, et nüüd, kus elu õpetanud, tulevikus enam vist iialgi niipalju lolle ei leidu. Kellele see siis kõige pealt kahju ja hukatust toob, võib igaüks mõista, kellel vähegi veel taipu peas on.

Kehaliselt vigastatult, vaimliselt pettunult ja tihti peale pilke ja sõimu märgilaudadena on sunnitud meie kohusetruimad isamaa pojad, kes kodukolde kaitsemisel ja kodanikkude inimikkude õiguste eest võitlemisel ja nende saavutamisel oma kõige kallima varanduse — tervise — isamaa altarile ohverdasivad, enda viletsat olemasolemist lohistama ja oma saavutatud tagajärgede maitsmist täieõigusliste ja „tarkade“ kodanikkude poolt nukralt pealtvaatama, leppima sellega, kui mõni rasvaläinud sõjaaegne spekulant-miljonär teine teisest numbrist kokkukleebitud viiemargalise oma hingetõnnistuseks ja südamerahuks eluülespidamist mitte võimaldavale pensioonile lisaks annetab. Kui temal ei peaks vahest „kohast raha“ leiduma, siis läheb tema sellest kerge käeliigutusega ja paljutähendava sõnakõlksudega, „need on ju kommunistid“ mööda, missuguses mõistes meie „ausate“ kodanikkude silmis niisama palju põhjendatud süüdistus-materjali peitub, kui inkvisitsiooni ajal sõnas „ketser“. Kes invaliididest enda moraalse ja õigustatud nõudmisi julgevad ühiskonnale meeleületada, neid loetakse kommunistideks, sest nemad ju nõuavad! „Väljaarenenud, targad ja ausad“, nagu Pärtel, Karlson, Puhk, Kiisel ja teised suuremad ning väiksemad kuulsused, kellede üleslugemist terves koosseisus vaevalt meie väikese häälekandja autoriteet ja ruum lubaksivad, aga „lüpsavad“ igaüks sealt, kus neil meeldib, ja juhivad vahariigi ja kodanikkude „jõude“ raha oma tasku. Teevad ju nemad seda täiesti ilmsüütalt, seni kui nende „lubatud teguviisi“ keegi paljastama ei hakka. Kui neist siis mõnda ka patukahetsemisele, või õigem „ameti täiendamisele“ mõistetakse, sest neid eraldatavad ju omaette „ühisalongi“, kus siis ühiseid plaane peetakse, uuesti tegevusele asumiseks eeltööd tehtakse ja lugupeetud sõprade kaastundlikke kahetsusavaldus-kirje loetakse, mille põhjal ka mõnegi mehe meel seal üpris kurvaks läheb, sest konniivad ju veel vabaduses, kannustega ja ilma palju kuulsusi, kellede „süütused“ mitmekümne miljoni peale ulatavad, kuna tema

vaesekesel vaevalt kümme miljonit kõige kokku tuleb ja tema karjäär on tingitud suuremalt poolt tema ärimehelikust ettevõtlikusest. Sina vaene Eesti aga rõõmuga oma jõukama klassi edenemise ja ärilise õitsengu üle ja kuuluta kommunistideks, kes oma õigustatud nõudmistega esineda julgevad. Ühed kodanikkudest tunnevad headmeelt ja rahuldustunnet oma ärimehelikusest ettevõtlikusest ja vabariigi lüpsmisel juurdesiginevatest miljonitest, endid trööstides mõttega: „Et kui ei võta mina, siis võtab teine kolmas ikkagi. Teised jällegi selle vastu oma ausameelsusest, koputavad omale vastu rindu ja lausuvad: „Lähem nüüd mina teise inimese peale kaebama, riigi valandus, las võtavad“.

Millega erineme meie praeguse Eesti Vabariigi kodanikkudena riiklises mõistes XV. aastasaja pärisorja ja kurbja mõistest? „Mõisa vara ja mõisa aega varastagu, kes saab; mis see meisse puutub?“ Jga õigluse nõudja oli siis ketser ja nõid.

Vabariigi kodanik, mõtle viimaks järgi ja heida enesest aastasajadel sissejuurdunud orja psühholoogia ahelad, sest kes on vabariik ja kes oled sina? Niikaua, kui meie vaatame vabariigi ja tema varanduse peale, kui meist täiesti lahutatu, kui meisse mitte puutuva peale, jääme meie ikka orjadeks, sellepeale vaatamata, et meie vabariigi rüüs käime.

Sest vabariigi raha kõrvaletoometamine ja onupoja ning täditütre poliitika suurendavad päev-päevalt aast-aastalt vabariigi võlgasi, võla protsentsi, otsekohegi kui ka käudseid maksusi. Ja kes seda viimaks kõik maksab? Seda maksame meie, vabariigi kodanikud, kes oma kümne küünega oleme sunnitud omale ülespidamist teenima, sest kui suured ka jõukama klassi kanda maksud näivad olema, ei maksa tõeliselt ükski inimene töölise normaalmaksu normist rohkem. Kodanik, saa kord aru, et sina oled sunnitud kõik vabariigi raisatud raha ja jõukama klassi maksusi tasuma, olles sunnitud oma elu ülespidamiseks vaevalt jätkuvast palgast kõige elutarbete eest hingehinda maksma.

Kui sina, vabariigi kodanik, orjapõlve psühholoogist ei loobu, vabariigi kui oma isikliku ettevõtte peale ei vaata, tema endisest kaitsjatest ja toetajatest inimese vääriliselt lugu ei pea ja neile inimese väärilist eluülespidamise võimaldamiseks kaasa ei aita, tema vaenlaste, niihästi väliste kui ka koduste, rikkaste ja vaeste vastu tulevikus ei tööta, võib vana eestlaste ühiskondlise arenemise ja vahvuse vari, millest vabadussõjas saavutatud vabadus tunnustust andis, meile tulevikus kibedaks meelehärma tekita-jaks muutuda ja seda kõike meie orja psühholoogia põhjusel. Ylo Viker.

Invaliidide rahvusvaheline läbenemine.

Juba 1920 aasta algusest teatavad Euroopa riikide invaliidide organisatsioonide vahelised läbirääkimised rahvusvahelise ühinemise asjus, millest tingitud on palju tähtsate küsimuste lahendamine invaliidide hoolekande alal. Muur hulgas astutiwad mitmed suuremad invaliidide organisatsioonid Rahvusvahelise töötoimkonnaga ühendusse, juhtides viimaste lähelepanu Meesrahvaste

afatonna asutamise peale Töötoimkonna juures,*) millele allusid wigastatud sõjameestesse puutuvad küsimused. Et aga küsimuse lahendamiseks vähe lootusi oli, otsustati selle kiirendamiseks rahvusvahelist invaliidide konverentsi kokkukutujada, millest osavõtma pidid need invaliidide organisatsioonid, kes partei — poliitilist, kui ka usulistest küsimustes erapooletul pinnal asuvad. Konverentsi kawatseti käesoleva aasta sügisel Genfis ärapeetada. Arveste mõttes, et teerdsõlme lahendamine, milles viibivad Eesti kui ka teiste rajariikide alamad, ilma sõja invaliidid, hoolekande suhtes, ainult rahvusvahelisel teel võimalik, otsustas meie ühingu lestujuhatus, filmaspidades ühingu põhimõtete vastavast eelpool nimetatud nõuetele, mainitud konverentsist osavõtta.

Mitmesugustel põhjustel jäi aga kawatsetam konverentsi esialgu pidamata. Läbirääkimiste tagajärjel Rahvusvahelise Töötoimkonnaga otsustas viimane juuli kuus Stockholmis ärapeetud nõuogu istangul asja teist kord sel arutisel R. Töötoimkonna direktorit, (endine Prantsuse peaminister Albert Thomas) paluda asjaolu lahendamiseks kava kokkuseada, millest näha oleksid iseralise komisjoni arenemise võimalused ja tegemise piirid, millele allusid wigastatud, endiste sõjameestesse puutuvate probleemide uurimised. Selle kava pidi tema enne viimast oktoobri kuul ärapeetavat, istangut, kõigile nõuogu liikmetele tutvustamiseks kättesaatma Toimkonna direktor leidis tarmiliku olevat, enne kava väljatöötamist, suuremate organisatsioonide esitajatega nõupidada, millest 12. ja 13 septembril s. a. Genfis, Rahvusvahelise Töötoimkonna juures Euroopa riikide suuremate invaliidide organisatsioonide esitajad läbirääkimistele kokkuastusid. Nagu Rahvusvahelise Töötoimkonna poolt avaldatud aruandest näha võtsid läbirääkimistest osa järgmised organisatsioonid.

Saksamaa: Reichsbund der Kriegsbeschädigten, Kriegsteilnehmer und Kriegshinterbliebenen — 750.000 liiget.

Prantsusmaa: Union fédérale des stssociations francaises de Mutilis' Veuves et anciens combattans — 300 000 liiget.

Inglismaa: British Legion — 2.000.000 liiget.

Itaalia: Associazione nazionale fra mutilati ed invalidi di guerra — 500 000 liiget.

Austria: Zentralverband der Vangesorganisationen der Kriegsinvaliden und Kriegshinterbliebenen — 150.000 liiget.

Poolamaa: Zwiazek Inwalidow Wojennych Rzeczpospolitej Polskiej — 1.000.000 liiget, kelledest 320.000 wigastatud sõjameest.

Nõupidamised algasid üldiste läbirääkimistega, milledes esitajad seletusi andsid mitmesuguste wigastatud sõjameeste organisatsioonide kohta endi maades ja nende seisukohtade üle sotsiaalpoliitilistes küsimustes ja riigi valitsemise korra suhtes. Prantslaste esitaja seletas, et neil alles aasta warem, võimata oleks olnud Saksamaa invaliidide esitajaga koos läbirääkimiste lauda istuda, sellepärast, et sel ajal prantslaste wigastatud sõjameeste meeleolu sarnast kokkuastumist ei võimaldanud. Lähelepanemiseväärne on, et Nancy's ärapeetud prantslaste invaliidide, kongressil suure hääleteenamusega otsustati rahvusvahelist ühendust luua, kus juu-

*) Rahvusvaheline Töötoimkond on Rahwaste liidu poolt ellu kutsutud aiulus.

res vastuhäälatajadena efinesid Prantsusmaa põhjapoolsete ja sõja läbi laastatud maadonade esitajad.

Prantslaste ja ka inglaste esitajad seletasid, et nemad samuti nagu saksa organisatsioonid, sõdade vastu on ja et kõik abinõud tulewad ära kasutada sõdade ärahoidmiseks tulevikus. Üllatav selle juures on, et näituseks inglaste esitaja kindral-major Frederik Maurice, olles ise Inglise parlamendi liige, seda sellel nõupidamisel avalikult rõhutada mõis.

Peale üldiste läbirääkimiste mõeti pensioni küsimus ühiklasjalisele arutusele. Leiti tarvilikuks mõju avaldada hoolekande seadlusandluse ühtlustamiseks. Wigastatute eest hoolitsetakse kahjuks Prantsus- ja Inglise maal, samuti nagu meil Gestis, veel teenistuse astme järel. Selles leiti Saksamaa hoolekande seaduse paremust, et seal pensioni suuruse peale teenistuse aste ei mõju.

Wäga laialdast läsitamist leidis raskesti wigastatute töötamise võimalustesse puutuv küsimus. Selgus, et Saksamaal selle jaoks kõige rohkem tehtud on. Inglise maal, Prantsusmaal, Tšehoslowaalias, rääkimata uuest riikidest, ei ole praegu veel mingisugust otsekohesid seaduslikult töökaitset raskesti wigastatutel olemas. Konwerentsil jõuti otsusele, et nende jaoks iseäralist seaduslikult kaitset ja eesõigust töösaamiseks võimaldada tuleb. Ühikute riikide oluforrad näitavad, et töövõimises nõrgestatud inimestele väga lahkiminewalt töötasu antakse ja tihti wäiksemaid palgasi maksetakse, kui nad oma tööga ärateeninud on.

Edasi awaldati soowi iseäralise haiguste vastu kinnitamise korra loomiseks nendele, kes sõdade läbi saadud wigastuste tagajärgede all kannatawad.

Romaani tõugu rahwusmaadel ollakse sellest iseäranis huwitatud, sellepärast et seal seaduslikes korraldused haiguste vastu kinnitamise suhtes puuduvad.

Itaalia saadikud panivad Rahwuswahelise Töötoimkonnale ette, inwaliidide wäljarandamise kohta määrusi wäljatöötada. Rahwuswahelise Töötoimkonna Nõuogu poolt on wiimastel kuudel komisjon asutatud wäljarandamise küsimuse arutamiseks, mis juures ka inwaliidide wäljarandamise küsimus mainitud komisjonis arutusele tuleb.

Ühels tähtsamaks küsimuseks oli arstiabi korraldamine ja kunst tehaliikmete kättesaadawaks tegemine. Saamutused ortopeedia (kunsttehaliikmete tööstuse) alal on romaani tõugu rahwastemaadel kahjuks veel väga madalal järjel, nii et tarwidus leiti neile rutuliselt paremad ja odawamad proteesid kätte muretsema, et neile sellel läbi töötasust äraelamist võimaldada.

Läbirääkimised sellel alal andsid põhjust järgmise resolutsiooni wastuwõtmiseks.

Pilemate kaalumiste tagajärjel, leides et inwaliidide töötamisega ühenduses olewad küsimused, waatamata nende iseäralise tähtsuse peale, veel kaugel on lahendamiseft,

et praegused olud veel suure hulga inwaliididele „õiglustust“ wiletsust ja puudust tähendawad, awaldawad, mõduandwamate Prantsusmaa, Inglise, Itaalia, Saksamaa, Austria ja Poolomaa inwaliidide organisatsioonide esitajad, kes 12. ja 13. septembril 1921. aastal Genfis kokutulnud on, oma arwamiist,

et Rahwuswaheline Tööorganisatsioon, kui ta tahab oma otstarbet täita, kohustatud on, inwaliidide seaduse parandamiseks oma mõju awaldama;

et suured, Rahwuswahelises Tööorganisatsioonis esitatud rahwuswahelised Tööliste ja tööandjate liidud, samasel määral wigastatud sõjameeste probleemidega, nagu üldiste töösse puutuwate küsimustega tegemist peawad tegema.

Seepärast soowivad nad Rahwuswahelisel Töötoimkonnalt:

1) et see mitmetes riikides awaldaks inwaliidide töötamise võimaluste üle kogutud uurimisi ja materjaale, millel rahwuswaheline tähtsus, kus juures iseäralist rõhku panna tuleks tööliikude andmete saamutamiseks ühikute riikide seaduste täitmise ja kollektiivsete töölepingute läbi wiimise peale.

2) rahwuswahelise komisjoni kottu kutsumist, misjagune koosseisaks tööliste, tööandjate, wigastatud sõjameeste organisatsioonide ja riikide walitjaste esitajatest, selle ülesandeks oleks inwaliidide Töökaitse seaduse põhjoonte äramääramine ja iseäranis alus joonte ülesseadmine inwaliididele sunduslike tööandmise suhtes.

Loota oli, et Töötoimkonna Nõuogu järgnewal istang-järgul nõusolekut awaldab, sarnase komisjoni aegajaliseks kokkutulemiseks, inwaliididele tähtsate küsimuste arutamiseks.

Ei tohi aga tähelepanemata jätta, et inwaliidide organisatsioonide püüdmistele, millel Töötoimkonna laudu määratataw edu olnud, riikide walitjaste poolt veel wastuseisumist on.

Rahwasteliidu peale, selle liikmeteks praegu 53 riiki on, langewad igatahes küllalt suured kohustused, kui Töötoimfond inwaliidide jaoks iseäraliste määruste awaldamist tarwilikuks peab.

—Koll—

Tartu arstiteadusline näitus.

1. Gesti arstide kongressi ajal oli Tartus 30. novembrist kuni 7. detsembrini arstiteadusline näitus korraldatud. Hästi õnnestunud näitusel olid muu hulgas palju wigastatud sõjameeste suure tähtsusega, wäljapanekuid. Proteesidega efinesid Gustaw Saks'i ortopeedia tööstus, Tartust, E. M. Nordgwist'i kirurgiliste arstiriistade wabrik, Gelsingist, ja A. A. Marks'i proteeside walmistamise selts, Frankfurtist, Maini äärest. Julius Ugor'i saapatööstuse poolt, Tartust, olid ortopeedilised saapad wigastatud jalgade tarwis wäljapanud. Iseäranis meeldiwad oma wälimuse poolest, kerged ja otstarbekohased olid Nordgwist'i proteesid, millede hulgas üks tööläsi, kõige tarwiliste klambrite, tarwiduste hoidjate ja nendele wastawate sõõgiriistadega, suuremale hulgale Gesti inwaliididest eimest korda näha oli. Meie kodumaa tööstus ei ole tarwilise materjaali puudusel sarnaseid tööläsi mitte walmistada wõinud. Wäga meeldiwa wälimusega on Ameerika muistri järele walmistatud kunstjalad. Dõnestatud puust, wäheste, peidetud metall-osadega on need hästi loomutruult modeleeritud ja kehawärwi lakeeritud näewad nad kui elusad kehaosad välja. Kahjuks on nad aga praktilisel tarwitusel mitmeti kunnis nõrledana näidanud, mille pärast neid tihti „pühapäewa jalgadeks“ nimetatakse.

G. Saks'i poolt wäljapanud proteesid ei jätnud oma puhta, ilusa töö poolest midagi soowida. Need olid näituse jaoks walmistatud essemplarid, mis meie inwaliididele waremalt tuttawad, milledest aga tööloja igapäewane töö, iseäranis kaalu poolest, märksa lahku läheb.

G. Saks'i ja E. M. Nordqvisti väljapanekuid krooniti näitusele esimeste auhindadega. Marks'i proteeside Seltsile määrati väljapanekute eest kiitusekiri. Selle Seltsi proteesid on harilikult kandmiseks väga nõrgad ja erinewad turufaubana teistest oma odavate hindade poolest. Waatamata nende lihtsuse peale, ei ole ta nende töö mitte korralik.

Palju huwitust pakkusid Sõjamäe Terwishoiu Walitsuse väljapanekud, diagrammid ja kartogrammide, misjalgune materjaal ta näituse ajaks väljaantud proshüüri „Gesti wabastusejõda, Terwishoidline osa“ on mahutatud. Selle proshüüriiga tutvunemist võib igale inwaliidile soovitada, ja meie ühingu osakonnad peaksid seda oma liikmetele wõimaldama, proshüüri oma raamatukogudele omandades, sest igale ühikule ei ole ta oma kõrge hinna pärast (mrl. 350,—) mitte kättesaadaw. Väljude, meie sõjaegsete rawitusasutuste wastu, inwaliidide poolt awaldatud süüdistuste ja küsimuste peale, leiame selles väljaandes selgitust.

Rahjatseda tuleb, et näitus ainult lühikest aega kestis ja selle tõttu inwaliididel suuremal hulgal näituse waatamine wõimalik ei olnud. —ob—

Uus kunstlikude lehaosade walmistamise töökoda.

Räesolewal aastal asutatud G. Taktter'i arstiriistade ja kunstlikude lehaosade walmistamise töökoda on nooremaks mõistelejaks Gestis waremalt töötanud sellearnastele asutustele. Töökoda asub praegu kitsastes telbiruumides Tartus, Kiiütli tänawal ja töötab alles wäheste jõududega, on aga lühikese tegevuse ajal mitmeid inwaliidide rohkem rahuldada suutnud, kui endised tuttawad töökodad. Töökoja omanikud, kes hulka aastaid Wenemaal kuulsamates ortopeedia töökodades töötanud, tahawad suuremat rõhku panna kunstlikude lehaosade uuemate täienduste ja paranduste peale, et meie inwaliididele neid kergendusi kätte muretseda, mis teistele maadel pikade waewarivate katsete järele korda on läinud saavutada. Ka igasuguste muude abinõude, nagu üheksa inwaliididele pesemise ja kuivatamise pukkide jne. walmistamisele tahetakse abuda, niipea kui paremate ruumide saamine seda wõimaldab.

Siljuti walmistati uues töökojas reieist amputeeritud wabatusjõja inwaliidile, kes möödaläinud aastal G. Saks'i töökojas walmistatud, 13 naela raske kunstjalaga asjata püüdis käimist õppida, uus jalg, mille raske ainult 7 naela on. Siigutaw oli näha, misjalguse mõnusefuga samane inwaliid oma kaaslastele uut jalga demonstreeris, täies esimesel päewal täiesti wabal, kus juures ta oma uuel jalal põlwe liiget mitte lufustada ei pruukinud. Soodame, et selle proteesi head küljed mitte ainult „õnnelikust wäljakukkumisest“ ei ole tekinud, ja töökoda ta edaspidi proteesi walmistab, mille head küljed täieliku asjatunde ja arusaamise peal põhjenedaw. Selleks töökojale head edu! —ob—

Pahad kombes.

Meil inwaliididel on paha komme, mida meie igaüks tingimata enese juurest kaotama peame, kui tahame elujõulisteks saada ning jääda. Kõige rohkem annab end see pahe tunda meie tegelises elus, see on meie koosolekutes, millest ometi oleneb meie

elu siht ja tahtmine. Paljud on lugenud meie koosoleku kutsetest: „Kui teatav arv liikmeid tähendatud ajaks ei ilmu, siis saab koosolek poole tunni pärast ära peetud, mis otsusewõimuline on liikmete arvu peale vaatamata.“ Milleks on seda tarwis? Kas on see mõni reklaam? Ei mitte, see on hädapärast nii pantud, sest meie inwaliididel näib see ükskõikseks saanud olema, kas koosolekule minna ehk ei; kuna aga koosolekuid iga kord wõimata on edasi lükata ja teiseks toob edasilükkamine ainelist kahju ning raiskab paljugi kallist aega, mida meil igaühel palju käes pole, sest inwaliid tarvitab oma tegevuses juba rohkem aega, kui terve inimene, kellel oma täis tööjõud alles on. Sellepärast peame eneste ajaga kokkuhoidlikud olema ja mitte asjata raiskama. Peale selle mõjub koosolekule mitteilmumine kahjulikult osakonna tegevuse peale, nimelt võib väike koosolek paljugi wõimata otsusi teha, ja peab mitmeid otsusi, mis tähtsamad on, wäheste liikmete arvuga rehkendades, otsustamata jätma. Sellepärast olgu meie igaühe püham kohus ja püüe koosolekutele ilmuda, kui meie enesele ega ka kaaskannatajale ülekohut teha ei taha. Kuigi vaist enese vastu tehtud ülekohus andeks antav on, siis aga kunagi mitte see ülekohus, mis oma kaaskannataja vastu tehtud. Teine pahe on hiljaksjäämine. Tihtigi peab ka siin paljugi tähtsaid asju harutuselt ära jääma, sest et aeg ootamise peale on kulunud, ning mõni minut veel järele jäänud asjade harutamiseks. Kujutage nende kaaskannatajate piina enestele ette, kes õigel ajal kohale on ilmunud. Ootamise piinas kerkivad wana rüütliaja mälestused silmade ette, kus alati päewade wiisi ootama pidi. Kui meie ei taha eneste kaaskannatajail rõhujateks olla, siis peame minuti peal püüdma kohal wiibida, ainult siis suudame kindlalt ja püsivalt üksteisel abiks olla meie raskest eluõitlustes.

Varsti on meil aasta peakoosolekud, kus paljugi tähtsaid otsusi teha tuleb, millest keegi puududa ei tohiks, ainult haigetel on ärajäämine vabandataw. R. Kool.

Käsi peseb kätt!

„Kes ise enese eest hoolt ei pea, selle eest ei hoolitse ka jumal“ — nii ütlesid vanasti kreeklased..

„Jga mägi seisab koos liivaterakekestest,“ kõnelevad araablased. Need on wanad tõed, kuid neid tuleb ikka ja ikka korrata. . .

Meie wigastud sõjamehed — inwaliidid on ühinemise tõttu vähemalt seda kätte saanud, et neist seltskond vaikides mööda minna ei saa. Vähe on ühinemise teel kätte saadud, kuid midagi ikka — kui mitte rohkem, siis vähemalt ühiselt kannatada on kergem. . .

Ja meie inwaliidid — need julged noored, kes kord oma elu julgesid isamaa ohvrialtarile panna, trügivad elu keerus edasi. Nii mõnigi jõuab vast oma wigase tervisega loovas Eestis rohkem korda saata, kui terved tema kõrval. Nii mõnigi ka jõuab majandusliselt paremale järjele. Kuid pidagu mees iga haljamale oksale jõudja, et mitte kõigil tema kaasvendadel see wõimalik pole. Palju on neid, kes ohkades kuiva leiva kanikat peavad närima. . .

Siin just tuleb eestkätt invaliidil invaliiti meeles pidada töö andmise, kui ka muidu aitamise alal. . .

Tõsiseks ühinenud jõuks on saamas demobiliseeritud sõjameeste liit.

Siin tuleks üksteist toetada elu võitlustes.

Terved elujulged kangelased asuvad tööle Eestit looma majanduse alal. Nii mõnigi jõuab tööstuste ja ameti asutuste ette otsa. Önn kaasa! Kuid ärge unustage külluses omi kaasvõitlejaid, kes lahingu liinil nii õnnelikud ei olnud, kui teie. Nad pidid sandina lahingutest kodu tulema. . .

Toetage neid, andes kergmaid töid ja ametid! Invaliidid ja demobiliseeritud sõjameeste liit — teie olete vennad elu-võitlustes olemise eest noores, teie poolt loodud vabariigis. Teie peate teine teist toetama! . . .

Käsi peseb kätt!

Arnold Liiv

Wigastatud sõjamehed wäntorelimängijatena.

Olgugi, et sakslased oma wigastatud sõjameeste eest riiklikelt rohkem hoolt kannavad, kui mõni teine riik, jünnib sealgi wahel asju, mis rahwa tänuga oma kannatada saanud poegade wastu, mitte kokkufõlas ei ole. Sellest kirjutab Saksamaa wigastatud sõjameeste liidu häälekandja omas 15. juuli numbris järgmiselt:

„Wiimasel ajal on ajakirjanduses mitmeti tödministeeriumi teateid awaldatud, milles röhutakse, et „hooletande tänurikka tegewuse tõttu wigastatud sõjamehed ilolgi sunnitud ei ole santima ehk wäntoreliga rändama!“ Selle juures on aga huwitaw, et tödministeerium wiimasel ajal ise on tunnistanud, et wigastatud sõjameestele hooletande alusel wäntorelid wälja antakse. Nii kuulmata kui see teate ka kõlab, — ta on tõde! Ühes kirjas „Berl. Morgenpost“ile“, mille see oma 8. mai numbris aratruktsis, ütleb tödministeerium sõna-sõnalt järgmiselt: „Kui wahel mõnele wigastatud sõjamehele hooletande alusel leierlast on antud, olid need isearalised juhtumised, kus pensioonäarid nii wõrd raskesti wigastatud olid, et neile wõimata oli mingiugust teenistust leida.“

Meie liidu juhatus efitaja on tödministeeriumis omale finnitada lastnud, et mainitud firi tõesti säält lendu on lastud.

Selle läbi lüftab tödministeerium ise oma teateid imber, nagu ei oleks wigastatud sõjamehed ilolgi sunnitud santima. Mitte ainult wigastatud sõjamehed ise, waid terwe awalik arwamine peab jarnase alatuse wastu wäljaastuma. Kui kaugele ta juba arenenud on, ei näita mitte ainult tödministeeriumi oma teade, waid ka Berliini politseiülemuse lorraltõus 22. jaanuarist, milles juhtnõbriid käftitad inimestele, kes wäntoreli ehk teistjugaite muusikariistadega igapäewast leiba katuwad teenida. Selle päewaläju § 4. all on wõeldud, et wäntorelitel mängimiseks õuedel, luba saawad need, kelle tödtegemise wõimalused sõjas saadud wigastuste pärast täielikult ehk juuremalt jaolt piiratud on. Need asjaolud näitawad kõige paremine, kui puudulik riigi hooletande seadus on, mille põhjal wigastatud sõjameestele äraelamist wõimaddatakse, ja misjugaifel isearalisel wiisil wigastatud sõjamehed oma „isamaa tänu“ tunda saawad.

Täieliseks irooniaks muutub ast feeläbi, et tödministeerium selle juures weel wigastatud sõjameeste organifatsioonifid palub, awaliku kerjamise wastu wõitlemiseks abiks olla. Wigastatud sõjamehed, kes tödministeeriumi ja Riigipäewa inetu ülespidamise läbi wäntoreid oma õlgadel peawad kandma, talitaksid kõige otstarbekohasemalt, kui nad orelitele pealkirjab linnitaksid: „S i a m a a m i n d j ä t t i s m a h a, m i t t e m i n a i j a m a a d!“

— õb —

Segateated.

Wsemikkude Kogu Koofoalet.

Ühingu Keskjuhatus teatab seega asemikkude kogu liikmetele ja osakondade juhatustele, et eelmine Ühingu asemikkude kogu koofoalet 8. ja 9. jaanuariks 1922 aastal Ühingu põhikirja § 34. põhjal kokku on kutjutud ja palub kõitide osakondade asemikile arutusele tulwate küsimuste tähtsuse pärast ilmuda.

Päewakorras on:

- 1) Koofoaleku juhataja walimine.
- 2) Wsemikkude kogu kokuford.
- 3) Wsemikkude kogu alalise juhatusse walimine.
- 4) Keskjuhatusse aruanne.
- 5) Keskjuhatusse ettepanekute läbiwaatamine, 1921 a. lija krediidide asjus.
- 6) Keskjuhatusse 1922 aasta eelarwe läbiwaatamine.
- 7) Ühingu lipu ja rinnamärgi kawandite finnitamine.
- 8) Ühingu põhikirja puutuwate küsimuste lahendamine.
- 9) Osatonna normaal kokuforra finnitamine.
- 10) Koofoalekute ajal tekitwad küsimused.

Koofoalet peetakse ära Ühingu Keskjuhatusse ruumides ja algab 8. jaanuaril kell 12.

Keskjuhatus.

Gesti sõjawäe kaotused wabadussõjas.

Sõjawäe termishoiu Walitsuse andmete järele.

Haiged 44.593 ehk 76,6% kogu kaotustest.

Haawatud 10,105 „ 17,4% „ „

Surnute üldine aaw 3450, nendest furid

haiguste kätte 1388 ehk 2,4% kogu kaotustest

haawadesse 385 „ 0,7% „ „

ja lahingutes langes 1677 „ 2,9% „ „

Peale 600 sõjawäelase on haawamiste ja haiguste järeldusel inwaliidiks jäänud ja osalt ehk täiesti tödõimu kaotanud.

Wõitluses Landeswehriiga on langenud — 186 haawatud — 1041.

Saksamaa sõjaohwrid ilmasõjas.

„Militärwochenblatt“ awaldab lõpulikult kokkewõtte Saksamaa sõjawäe ohwriite üle ilmasõjas.

Haawatute üldine arw:

Dhwitserid 96.207

Arstid 2.200

Loomaarstid 158

Alamwäelased 4.148.075

Ametnikka 503

Haawatud kokku . 4.247.143

Surnuid (ilma afumaade pärismaalaste, kellede arv 14.000).

Dhwitserid	53.323
Arstid	1.675
Loomaarstid	183
Alamwäelased	1.751.809
Ametnikud	1.555

Vangen, ja furn. haawadesse kokku . 1.808.545

Üldine kaotus:

Dhwitserid	149.530
Arstid	3.875
Loomaarstid	341
Alamwäelased	5.899.884
Ametnikud	2.058

Kokku . . 6.055.688

Arwesse ei ole wõetud ohwrid, mida sõda frondi taga nõudis ja kellede lookuarwamine täiesti wõimata on.

Sõjainwaliidide eest hoolitsemiseks

on Töö-hoolekandeministeerium oma 1922. aasta eelarwesse 4.142.700 marka üles wõtnud. Sellest läheb inwaliidide kodu ülewalpdamiseks, Zmastu mõisas, 1.659.400 marka. Ka korraldatakse tulewal aastal wigastatud sõjameeste jaoks raamatupidamise, päewapildi ja papitöö kursused, mille ülewalpdamiseks eelarwesse 1.003.300 marka on üleswõetud.

Kursustel wiibijate inwaliidide jaoks jääb alles ühiskonnaja Tallinnas, mille ülespidamise kulud on 1.480.000 marka.

Priisõidust inwaliididele raudteel.

Proteeze (kunstliisi kehaliikmeid) muretsema sõitwad inwaliidid saamad praegu maksuwel olewa korralduse järele Punase Risti kulul niihästi riigiraudteel kui ka Wäru-Tallinna juurdeweo-raudteel prii sõidu. Inwaliidid ei sõida aga mitte ainult nimetatud otstarbel oma kodukohtast Tallinna, Tartu jne. wälja, waid ka Punase Risti ja teistesse haigemajadesse ning sanatooriumidesse enese arstimisele ja rawitsemisele. Rahapuudusel on aga see tihtipeale takistatud. Sarnastel juhtumistel on jenni sõjawäe terwishoiuwalitsus prii sõidu inwaliididele wõimaldanud, kuid ütleb edaspidi sellest ära.

Müüd on töö-hoolekandeministeeriumil kawatus walitsusele esineda ettepanekuga, et 29. juulil 1921 a. kinnitatud inwaliidide sõidumäärust sellega täiendada, et prii sõidu saamad ka inwaliidid, kes haigemajadesse ja sanatooriumidesse rawitsemisele sõidawad. Ettepanek antakse kuuldawasti täna-homme walitsusele kinnitamiseks edasi. —

18000 wigastatud sõjameest tiifiluses.

Nagu Saksamaa tööministeeriumi terwishoiu osakonna juhataja, prof. Dr. Martinek, 19—21 maini s. a. Bad Gister'is ärapeatud tuberkulosis kongressil teatas, on Saksamaal 18000 pensioneeritud wigastatud sõjameest, kellede juures tiifilus sõjawäeteenistuses saadud haigusel on tunnistatud. Sellele lisaks tuleb praegu veel haigemajades wiibivate kopsuhaigete sõjameeste arv, mis üle 3000 ulatab.

Huwitaw selle sõnume puhul tähelepanna on nähtus, et meie Eesti rahwawäekomisjonidele ainult harukordadel loida läheb selgeks teha, et tiifilus ka sõjawäljal omandada wõib.

Ilmasõja ohwritest.

Kopenhagenis „Sõja sotsiaalsete tagajärgede uurimise ühing“ on statistiliste andmete põhjal kindlaks teinud, et Euroopa ilmasõja algusest peale kuni 1919 a. leikpaigani 35 miljoni inimest kaotanud on. Sellest arwust langewad 20 miljoni sündimise wähesuse arwele, ning 15 miljoni kuuluwad sõja otsekoheste ohwrite sekka. Kõige suuremaid kaotusi on nende andmete põhjal kannud Wenemaa ja Poolamaa. Minuikfi sündimiste arv olewat Wenemaal ilmasõja tagajärjel 8.300.000 wõrra wähenenud. Teisel kohal seisab Saksamaa.

Osakondade teated.

Wiljandi Osakonna juhatus palub neid liikmeid oma uued adressid teatada, kes elukohta muutnud on, sest paljugi teateid ei saa liikmed just sellepärast kätte, et wana adressi all kirjab kaduma lähewad.

Osakonna juhatus.

Tahkurannas. 15. ja 16. ja 17. s. a. toimepanud korjandusest kindral Laidoneri nimelise kapitaali suurendamiseks Maakonnawalitsuse poolt saadetud korjanduslehtede järgi tuli sisse 2244 m. 50 p. Abiandmine kapitaali protsentide näol näitas rahwale arusaamatu olewat ning waadati loiuult asja peale, mispärast ohwerdati rohlem moodi kui kaasatundmise poolest, sest rahwa waade kapitaalide pääle on sest ajast pääliskaudne, kui selle nimega ristitud olemised sõjaolude ja muude mõjude tõttu rahwa silmist kui maa alla kadusid, ilma mingit otstarbet täitmata, kuna ohwer, mis mitte kapitaalide suurendamiseks, waid otsekoheselt abitarwitajate toetuseks läheb, juba annetuse korral annetaja südant rõõmustab.

Ka mustendas rahwa meeleolu see, et tähendatud kapitaal ainult wabaduse sõja inwaliidide heaks kogutakse ja ilmasõja inwaliidid unustatud on, kuna ühine nime „inwaliid“ iseenesest ka ühist nõuet abitarwituse kohta näitab, seega klassidesse sorteerimine ühises inwaliidide peres just nagu oleks ilma ots lähedal, et silud lammasest ära lahutatakse.

Selle pääle vaatamata wõtiwad korjandusest ilmasõja inwaliidid tegelikult osa, mõttega: „Seisame ju aluskihina sügawamal Eesti riigihooone alusmüüris, kuhu hooneswiibija lihalil film ainult heatahtmise juures ulatab vaatama. Oleme oma rahwa heaks kaeläiguks osa kehalist jõudu ohwerdanud ning tarwitame ülejäänud osa oma nooremate wendade toetamiseks, ehk küll mitte meelepärasel teel. „Käsi peseb kätt,“ ütleb wana sõna, aga meie, inwaliidid, peame ise olema üks ühele kääks, teine teisele jalaks, ning ühe käsi peab pesema ühte, teise käsi teist, wahetpidamata, kus keegi oma wigastuse on saanud.“ Mitäh! annetajatele. Z—tu.

Wigastatud S. Ühisuse Paistu osakonna päris liikmetele on Loodi metskonna metsailema poolt lubatud kohaliku metsast raiuda murdunuteft ja kuuwadest puudeft küttepuid. Igale liikmele antakse üks kubik-süld alantatud hinnaga, see on 30% alla taksihinnast, nii et tuleb maksma umbes 1020 mrl. Kb-süld.

Ühisuse juhatus palub sellepärast kõiki liikmeid, kes weel puud ära raiunud ei ole, seda õige kiireste teha, sest raiumise tähtaeg läheb ümber ja pärast ei ole enam wõimalik saada. Sekelduste ärahoidmiseks palume ka puude miltepoowijaid sellest juhatusle teatada.

Kõike seda asjatoimetust diendab ühisuse osakonna esimees Z. Kebane, sellepärast palume selles asjas tema poole pöörda.

R-ne.

Wigastatud sõjameeste ühingu rahalise loterii wõitude nimetiri.

Wäljalootimine 1. detsembril 1921 a.

Wõit 30.000 — pilet 34974

Wõit 15.000 — pilet 11847

Wõit 10.000 — pilet 29745

5.000 margalised wõidud.

Pilet nr. nr. 15375 16735 23079 29890 43267

1.000 margalised wõidud.

pil. nr.	pil. nr.	pil. nr.	pil. nr.	pil. nr.
7089	15238	31606	41222	45707
12266	27297	34970	42273	46132

500 margalised wõidud.

pil. nr.	pil. nr.	pil. nr.	pil. nr.	pil. nr.	pil. nr.	pil. nr.
1831	9647	16553	28986	32936	36463	47007
3813	10860	23650	30249	34067	37798	
4513	13621	25406	30754	34140	40099	
9583	14071	27092	32357	35604	41515	

100 margalised wõidud.

pil. nr.	pil. nr.	pil. nr.	pil. nr.	pil. nr.	pil. nr.	pil. nr.
28	2758	4873	8337	11029	14238	16500
34	2884	4940	8338	11349	14317	16643
157	2951	5154	8359	11448	14442	16789
167	2985	5304	8428	11607	14625	16940
619	3041	5366	8508	11686	14638	16949
675	3117	5373	8600	11764	14807	17003
699	3199	5438	8659	11787	14812	17059
754	3208	5680	8665	11814	14949	17087
900	3696	5771	8898	11820	15077	17099
949	3746	5958	8996	11878	15099	17171
1121	3783	6141	9073	12042	15223	17181
1150	3829	6263	9366	12202	15229	17193
1193	3897	6314	9501	12399	15552	17200
1224	3999	6322	9720	12619	15730	17274
1290	4074	6472	9723	12673	15836	17452
1353	4107	6595	9734	12821	15860	17754
1469	4111	6679	9823	12903	15875	17810
2059	4254	7029	10006	13005	15927	17838
2063	4282	7045	10182	13166	16080	17850
2111	4500	7497	10200	13198	16081	17946
2143	4660	7600	10222	13450	16222	18095
2157	4730	8156	10295	13593	16241	18163
2260	4763	8199	10662	13740	16389	18242
2572	4786	8237	10721	14036	16482	18282
2596	4832	8313	11015	14084	16485	18304

pil. nr.	pil. nr.	pil. nr.	pil. nr.	pil. nr.	pil. nr.	pil. nr.
18305	21797	25139	30567	35655	38842	45218
18421	22068	25291	30971	35813	39070	45296
18437	22086	25458	30988	35863	39078	45365
18526	22172	25659	30987	35987	39395	45575
18585	22267	25884	31011	36018	39563	45769
18734	22304	25964	31081	36106	39610	45831
18826	22455	26052	31184	36109	39643	45873
18883	22480	26154	31191	36148	39971	46000
18981	22483	26410	31266	36211	40062	46040
19006	22485	26440	31725	36226	40089	46117
19049	22520	26667	31754	36297	40217	46201
19079	22598	26676	31820	36379	40304	46299
19084	22776	26757	31847	36390	40330	46464
19087	22935	26779	31920	36429	40356	46535
19113	23166	26843	32213	36550	40486	46598
19220	23220	27056	32324	36384	40518	46620
19269	23234	27178	32638	36898	41127	46800
19285	23271	27193	32921	37016	41136	46806
19403	23525	27259	33133	37042	41156	46827
19610	23606	27339	33463	37052	41198	46867
19644	23687	27372	33475	37061	41275	47049
19700	23699	27458	33663	37090	41369	47086
19705	23713	27521	33738	37354	41560	47115
19752	23867	27595	33758	37379	41688	47254
19775	23907	27678	33899	37628	41786	47349
20001	24101	28142	33988	37678	42040	47513
20054	24128	28248	33959	37800	42125	47657
20106	24137	28299	34179	37842	42130	47998
20139	24170	28528	34225	37912	42206	48088
20213	24184	28566	34235	37925	42241	48103
20252	24268	28814	34338	37998	42655	48142
20373	24279	28897	34640	38018	42851	48476
20465	24296	29050	34643	38095	42933	48602
20760	24315	29054	34671	38097	42991	48616
20899	24378	29105	34678	38120	43124	48617
21032	24450	29113	34706	38128	43250	48824
21086	24502	29226	34726	38167	43332	48903
21091	24544	29250	34924	38216	43475	48951
21127	24640	29539	34982	38255	43569	49066
21161	24720	29555	35114	38291	43689	49185
21239	24790	29561	35273	38364	43779	49677
21265	24842	29643	35266	38401	44014	49732
21309	24851	30068	35311	38485	44299	49813
21475	25096	30069	35422	38726	44584	49925
21570	25128	30250	35461	38771	44882	
21722	25132	30257	35630	38798	45196	

Wõidusummad makstakse puhtas rahas wälja, maha arwates riigi kasuks iga wõidu pealt, mille hind kuni 1000 margani 10%, iga wõidu pealt, mille hind 1000—10.000 margani 15% ja 15.000 ning 30.000 marga pealt 20%. Rahasaamiseks antakse isiklikult ehk saadetakse postitaudu wõitnud pilet wigast. sõjameeste ühingu keskhutusse, Tallinn, Pilt tän. nr 67. Postkast 159.

Wõidud, mis ühe kuu jooksul, wäljalootimise päewast arwates, wälja ei ole wõetud, jääwad ühingu kasuks.

Ühingu keskhutuse esimees A. R a p l u r. Sekretäär J. S e m b e r g.

Õiguse ülendamiseks

peame paluma „Invaliidi“, Vigastatud Sõjameeste häälekandja toimetust lubada ruumi järeleisvale õiendusele:

„Invaliid“ № 3-4 (13-14) 18. veebruarist 1921. a. sisaldab eneses H Nõmme poolt allakirjutatud sõnumi, milles seletatakse, nagu oleks Vigastatud sõjameeste Halliste osakonna sekretär palvega pööranud Abja valla nõukogu poole invaliidide toetuseks teatavat summat ohverdada, mille peale vastuseks invaliidisi üleskutsutud valla nõukogu toetama, sest et neil olla mööda läinud aastal väljaminek olnud üks miljon sadatuhat marka, aga sissetulek üheksasada kaheksakümmend tuhat marka ja see puudujäänud summa tulla käesoleval aastal sõjameeste peale, kes läinud aastal sõjas olnud, ära jagada. —

See sõnum on täieline tõe tallamine: 1) Mitte mingisugust palvet ei ole Abja valla nõukogu üle-malnimetatud asutuse poolt saanud, ega ole ka mingisugune isik mitte midagi invaliidide heaks palunud, — loomulikult ei ole ka Abja valla nõukogu ei kellegile mitte midagi vastanud. 2) Mööda läinud aasta sissetulek, niisama ka väljaminek ei ulatanud ka mitte miljonini, vaid oleneb 600.000 (kuuesaja-tuhandes margas. —

Abjas 1921. a.

Abja valla nõukogu liige ja

Revisjoni Komisjoni Esimees: J. Lossmann.

„Invaliidis“ № 5-6 (15-16) 10. märtsist 1921. a. kirjutab H. Nõmm, ära trükkides Pussi koolijuhataja H. Liebuse kirja milles see oletab, et nimetatud kooli hoolekogu mittenõusolemist avaldanud Pussi koolimajas Vigastatud sõjameeste Halliste osakonna heaks rahvakoosolekut ära pidada, sest et kooli inventaar selle all kannataks, — kirjasaatja tunda 27 aastase Abja vallas elamise järele tähendatud koh-tasi niisama heaste, kui hoolekogugi, mispärast arvata, et koosoleku kohti peale mõne reheotsa ehk põhuküüni selles külas ei olla ja needki talupidajate omad, mis ammugi raskemad kätte saada, kui tähendatud valla koolimaja. Peale selle laseb kirjasaatja väljapaista, nagu oleks nimetatud koolimajas maaliidu kihutuskosolek, ehk mõne Abjapaksu peremehe ja perenaise 25 aasta juubeli pidu toime pandud, mille juures hommikust õhtuni sööming-looming-tralling kestnud, mis kooli inventaari peale palju rohkem peaks mõjuma, kui invaliidide koosolek. —

Ka see sõnum ei vasta tõe. Pussi kooli hoolekogu protokoll № 8/4 p. 3 on öeldud: Hoolekogu, asjaolu läbikatsudes, leidis: et 1) koolitöö pärast ei ole mitte võimalik koolitoa ruume koosoleku jaoks lubada ja 2) on Perakülas võimalik niisugust koosolekut väga hästi Ruukli pidusaalis toime panna, mispärast Hoolekogu määras palvet tagasi lükata. —

Kui hoolekogu liiga H. Liebus tõistsuguse vastuse annud on, siis ei vasta see tõe. Hoolekogu ei ole teda üleüldse volitanud vastust andma, kuna tema, Liebus, selle lubapalve hoolekogule ette pani, sai temale ka hoolekogu otsus teatatud ja ta andis ise protokollisse allkirja. — Pidusid hoolekogule al- luvu Pussi kooli ruumides mingisuguseid peale kooli-

õpilaste pidu 24. veebruaril toime pandud ei ole. Ruukli pidusaal on umbes 30 aastat igale pidu toime panemissoovijale lubatud olnud ja hiljuti, aprillikuul lubati teda Abja valla tööliste ühisusele selleks otstarbeks, milleks kirjalik luba välja anti, kuna vii- mane ühisus oma klassilise seisukoha poolest põllu- meestele palju kaugemal seisab, kui invaliidide ühi- sus. — Tõde peaks küll püha olema!

J. Lossmann,

Pussi kooli hoolekogu juhataja.

Pika raske haiguse läbi lahkus 28. sept. s. a. meie osakonna liige (Türgisõja invaliid)

Jakob Jüri p. Peebu.

Mälestab:

Vigast. Sõjam. Ühingu Tartu Osakond.

Lühikese haiguse järele lahkus Eesti va- badussõjas saadud haavade tagajärjel 24. okt. s. a. meie osakonna liige

Artur Karli p. Rosenstein.

Teda mälestab:

Vigast. Sõjam. Ühingu Tartu Osakond.

Kirjavastused.

J. Kulsaar — Abrotas. Palju tänu terwituse ja hääle- kandja toetuse eest. „Inval.“ ilmub võimaluse järele ilma kindla järjekorrata, kui selleks jälle jõudu kogub. Waft tuletate ka edas- pidigi oma hääle'andjat mõne reaalsega meelde.

A. Rosenkrants — Patis. Praegusel olukorral, kus or- ganiseerimise reijud ärajäänud, ei saa Teie soovile toha muretse- mise asjus vastu tulla, nii heameelega kui ka seda teeks. Põõrge hoolekande ministeeriumi poole. — Kirjutage oma poolt midagi ka „Invaliidile“.

A. Jõekallas — Kärus. „Invaliid“ on Teie Tallinna osakonda jaadetud, nagu see igale liikmele jaadetakse. Nõudte sealt järele. Sinna on ka Teie liikmekaart Teie edasijaatmiseks antud. — Kui teegi tahab omale otse toimetusest lehte saada, siis tuleb temal postiraha taotuda.

Peeter Palu — Tallinnas. Astuge Tallinna osakonna liikmeks, siis saate sealt „Invaliidi“ numbrid.

S. Ain — Karksis. Loojamine oli 1. detsembril s. a. Wõitude nimekiri ilmus „Waba Maa“, „Pääwalehes“ ja praeguses „In- waliidi“ numbris.

M. Wiitberg — Tallinnas. Niimitud töid saab wähe tarwitada. Saate kirjeldusi invaliidide elust Tallinnast.

Arabi Janjon — Saaremaal Teie. Kunkjalgasi wal- mistaste Tartus riigi tulul. Mõõdu wõtmiseks peate Tartu soita- ma. Reijituluks ja jalasaamise pärast põõraste Punase Riisi Ku- rejaare osakonna prole.

Emil Westerin — Helsingis. Teie kirjeldus „Metsatöö- liste tulewik Gestis“ ei ole ilmunud, sest et „Põhjataht“ wälja- andmata jääb. Kui soovite, jaadame Teie kirjelduse tagasi.

Arnold Liit — Rakweres. Et mõne aja pärast jälle meeldetuletafite „Invaliidi“ lahke kaastööga, olgu Teie see eest jüdamlit tänu taotus. Olete ainute meie kirjanikkude seas, kes in- waliidide häälekandjat kaastööga toetab. Seda märgib heameel- est Gestis invaliidide vere. Palju terwitusi!

Wastutaw toimetaja: Antton Suurkask.

Wäljaandja: Wigastatud Sõjameeste Ühisus.